

ENTREVISTA

Ian McEwan

Novel·lista britànic

>>>

LMcE. Escollir el punt de vista! La primera part del llibre és narrada per quatre persones diferents: Brionny, Cecilia, la mare i Robbie. Com que, en part, la novel·la tracta el tema dels malentesos, faig que una mateixa escena sigui descrita per persones diferents. Amb els relats dels quatre, el lector descobreix el que realment va passar. A més, quan canvio de capítol, aprofito per anar una mica enrere en el temps, amb la qual cosa recupero fets que s'han explicat al final de l'anterior. D'aquesta manera, el relat es va construint amb un seguit de capes que s'entrellacen en el temps i l'espai. També em va costar molt escriure el principi de la novel·la. El primer que vaig escriure va ser l'escena de Robbie i Cecilia a la font, que ara és una part del segon capítol. En aquell moment no tenia ni idea de com seria la novel·la. Vaig estar dos mesos pensant qui eren aquests dos personatges, on tenia lloc aquesta trobada i en quina època. Després vaig decidir donar a Cecilia una germana petita, Brionny, una noia amb un talent precoç per a la literatura. I a partir d'aquell moment l'argument d'*Expiació* es va anar definint.

LD. Pel que sembla, no acostuma a partir d'un projecte gaire explícit quan comença a escriure...

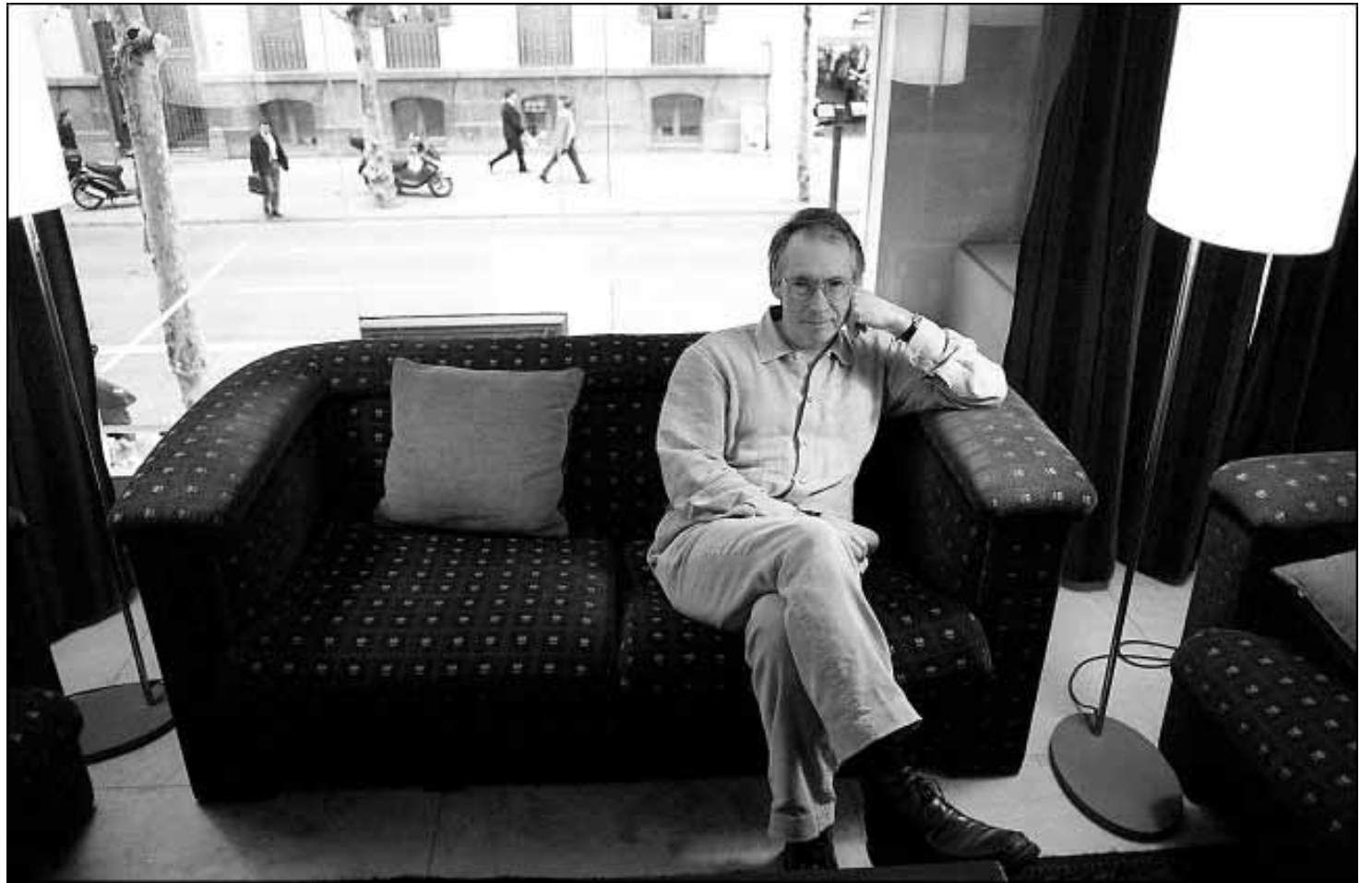
LMcE. Vaig prenent notes durant molt de temps i, de mica en mica, el llibre es va perfilant. Ara mateix he començat a escriure una nova novel·la, però, com em va passar amb *Expiació*, encara no sé de què va.

LD. ¿S'ha sentit bé en la pell de la narradora principal, una escriptora de 77 anys?

LMcE. No em va ser difícil trobar el seu llenguatge propi; el problema va venir a l'hora d'integrar la seva veu en el sistema dels quatre punts de vista paral·lels. Encara que semblés estrany, admito que posar-me en la pell d'una autora de 77 anys va ser una mena d'alliberament, perquè em va permetre escriure coses que fins ara mai havia escrit. Ser Brionny em va convertir en un autor que reflexionava més sobre la psicologia dels seus personatges, per exemple. A més, la novel·la de Brionny és diferent de les novel·les que fins ara he publicat. Com a escriptor, he pogut escapar de mi mateix.

LD. ¿No és una mica contradictori que vostè qualifiqui *Expiació* de novel·la tipus Jean Austen i, en canvi, la crítica del seu país hagi afirmat que amb aquesta obra ha aconseguit definir la literatura anglesa del segle XXI?

LMcE. *Expiació* és una novel·la que homenatja autores com ara Jean Austen, Virginia Woolf i Elizabeth Bowen, però al mateix temps és una obra molt moderna, perquè continuament hi estic reflexionant sobre l'acte d'escriure i l'art d'explicar històries, i sobre el

XAVIER BERTRAL

paper de la literatura i dels escriptors. Ara farà un comentari sobre el final de la novel·la (si algú no el vol saber, que se salti aquesta part): cap al final del llibre el lector descobreix que tot el que ha llegit fins llavors, en realitat, és la novel·la que Brionny ha escrit als 77 anys. No sabem, doncs, si el que ens ha explicat l'autora va passar o no com ella ho transmet. Crec que aquest element de dubte també fa que *Expiació* sigui una novel·la molt d'aquest segle.

LD. A *Expiació* hi ha infinitat de referències a escriptors...

LMcE. La literatura ocupa un paper central en la novel·la. Robbie i Cecilia, per exemple, estudien literatura a la universitat i algunes de les coses que els passen tenen el seu paral·lelisme en els llibres que lleixen o han llegit. He provat de demostrar que la literatura pot despertar la imaginació dels lectors, però també pot bloquejar-la. La influència que la literatura té sobre Brionny als 13 anys és tan gran que les històries que ha llegit fan que distorsioni la realitat. Per comprendre el que l'envolta, ho adapta a la ficció fins al punt que és la realitat la que en el seu cap s'assembla a la literatura, i no a la inversa.

LD. Encara que Brionny sent que ha d'expiar una falta molt greu que va cometre de jove, el lector no té la sensació que sigui un personatge odiós ni dolent...

LMcE. És que per mi no ho és. Brionny només tenia 13 anys quan es va equivocar i ho va fer perquè estava tan influïda per les històries de ficció que sempre s'inventava que, realment, s'havia autoconvencut que les coses van passar com ella les va imaginar. Qualsevol lector que

estigués en les mateixes circumstàncies que Brionny probablement hauria respost de la mateixa manera que ella. Els periodistes nord-americans deien que Brionny era la nena més odiosa del món... No pot ser tan dolenta si va cometre un error als 13 anys i es passa la resta de la seva vida intentant expiar-lo!

LD. Amb *Amsterdam* va guanyar el Booker Prize, però part de la crítica va considerar que era una obra que no se'l mereixia. ¿Amb *Expiació* volia demostrar la qualitat de la seva literatura per fer callar les veus crítiques?

LMcE. Quan vaig guanyar el Booker, un crític va afirmar que aquest premi em portaria molts problemes, perquè cap autor escriu una bona novel·la després d'endur-se'l. Quan ho vaig llegir, vaig pensar: "D'acord, accepto el rept!". Crec que *Expiació* és una obra més treballada. Probablement sí que és una novel·la més bona que l'anterior, però és que *Amsterdam* me la vaig plantejar com un *jeu d'esprit*.

LD. Què en pensa, del fet que els escriptors cada vegada hagin de dedicar més temps a la promoció dels seus llibres?

LMcE. Mai com ara els escriptors ens vèiem en l'obligació de parlar tant de les nostres obres. A la dècada dels 60 publicaves un llibre i esperaves que, amb sort, algú en fes la ressenya. Ara has de concedir entrevistes a la tele, la ràdio, els diaris i les revistes. Els escriptors ens hem convertit en celebritats. Formem part de l'*star system* dels mèdia, encara que hi ocupem l'esglaió més baix. La gent el que busca és l'entreteniment i els autors han d'entrar en el joc de les entrevistes per formar part de l'espectacle.

>>>

Els errors es paguen cars

► Admetem-ho: entrevistar Ian McEwan imposa. L'escriptor britànic parla a poc a poc, assaborint cada mot, prenent-se el seu temps abans de respondre, i un no sap ben bé si és que la pregunta era inoportuna o absurda.

I és que no cada dia s'entrevista un escriptor dels més cotitzats a Gran Bretanya, un autor que, amb noms de la talla de Martin Amis, Julian Barnes i Kazuo Ishiguro, forma l'anomenada Armada Invencible de la narrativa europea actual. Dels quatre, potser és cert que no és el més famós, però en canvi molts opinen que és el millor.

De fet, la majoria dels seus llibres han rebut premis literaris: el Somerset Maugham per *Primer amor, últims ritos*; el Whitbread per *El plaer del viatger*; el Fémina per *Niños en el tiempo*; el Booker Prize (un dels pesos pesants de la literatura anglesa) per *Amsterdam*...

Evidentment, *Expiació* (Anagrama / Empúries), la seva última novel·la, no podia ser menys: el llibre ha guanyat, entre altres, el WH Literary Award, el People's Booker i el premi Commonwealth Eurasia, i són molts els que opinen que és la seva obra més important fins ara. De fet, la crítica britànica ha elogiat unànimament *Expiació* i ha arri-

bat a afirmar que, amb aquest llibre, la narrativa britànica ha entrat definitivament en el segle XXI.

Expiació és una novel·la de prop de 500 pàgines en què podem gaudir de tot i més: d'una història d'amor tràgic, d'un relat cruent sobre un episodi de la II Guerra Mundial, d'un drama sobre la pèrdua de la innocència, d'una traïció comesa als 13 anys que s'ha d'expiar durant tota una vida, d'una novel·la sobre la literatura i l'art d'explicar històries, etcètera. Amor, guerra, culpa, penediment, literatura, sorpresa final... McEwan sap perfectament com combinar tots aquests elements i moure els fils dels seus personatges.

L'escenari principal del llibre és la gran casa de camp de la família Tallis, un espai que ha permès a Ian McEwan poder fer realitat un antic desig que arrossegava des de feia uns quants anys: escriure la seva novel·la tipus Jean Austen.

Crítics, editors i lectors han acollit *Expiació* amb entusiasme. Es fa difícil, doncs, poder afegir un comentari innovador davant de tant d'elogi. Em conformaré a apuntar una frase: costa deixar el llibre per anar a dormir, encara que una sàpiga que s'ha de llevar a una hora raonable!